

بنا به جمیع مراتب فوق و نظر به مفاد بند (۱) ماده ۱۲ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری در باب حدود صلاحیت هیات عمومی دیوان عدالت اداری که صراحتاً ناظر بر شکایات و اعتراضات اشخاص نسبت به آیین نامه ها نظامات و مقررات دولتی و شهرداریها و مؤسسات عمومی غیر دولتی می باشد و با توجه به ماهیت غیردولتی صندوق های فوق الاشعار و اینکه اساساً اساسنامه صندوق های بازنشستگی، پس انداز و رفاه کارکنان صنعت نفت نظامات و مقررات عمومی محسوب نمی شود که قابل طرح در آن هیات باشد، صدور رای شایسته مبنی بر رد دعوی شاکی مورد استدعا است."

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۲ با حضور رئیس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران و دادرسان شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیأت عمومی

۱- به موجب بند م ماده ۳۵ اساسنامه شرکت ملی نفت ایران مصوب ۱۳۵۶ مقرر شده: « نگاهداری و به کار انداختن و بهره برداری از وجوه بازنشستگی و پس انداز کارمندان صنعت نفت با مراعات کامل منافع و مصالح آنها » جزئی از وظایف هیأت مدیره شرکت ملی نفت قرار داده شده است و در ادامه مقرر شده: « وجوه بازنشستگی و پس انداز کارمندان صنعت نفت که به هیأت مدیره سپرده شده جزء دارایی و وجوه شرکت نمی باشد. با وجود این هیأت مدیره شرکت نسبت به این وجوه در حکم امین محسوب می شود هیأت مدیره مکلف است سالی یک بار گزارش کامل اقدامات مربوط به وجوه بازنشستگی را به مجمع عمومی تسلیم دارد.»، همچنین به موجب ماده ۷ اساسنامه مذکور تصویب آیین نامه ها و مقررات در امور استخدامی و بازنشستگی و پس انداز و سایر امور کارگزینی کارمندان بر عهده مجمع عمومی شرکت قرار گرفته است، مقررات مذکور مؤید این امر است که ماهیت اداره صندوق بازنشستگی صنعت نفت برگرفته از ماهیت شرکت ملی نفت بوده و با توجه به اینکه مالک اصلی وجوه صندوق کارمندان و بازنشستگان صنعت نفت می باشد این اموال نزد شرکت ملی نفت امانت است. این وضعیت در سایر شرکت های دولتی نیز وجود دارد همانند بانک ملی که وجوه و سپرده های مردم نزد آن قرار دارد یا صندوق بازنشستگی کشوری که وجوه بازنشستگی کارمندان دولت در اختیار آن قرار دارد.

۲- در خصوص مرجع وضع اساسنامه صندوق های بازنشستگی کارکنان دولت از جمله صندوق بازنشستگی صنعت نفت، به موجب ماده واحده قانون اصلاح برخی از مواد قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری ۱۳۸۰/۰۵/۲۴ مقرر شده است: « به منظور هماهنگی برنامه های کلیه صندوقهای بازنشستگی و وظیفه و عناوین مشابه وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی از جمله وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی که شمول مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر نام است شورای هماهنگی این ماده دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و طبق ضوابط خود اداره خواهند شد. تبصره ۲- از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون تأسیس صندوقهای بازنشستگی جدید و تصویب و اصلاح اساسنامه آنها، همچنین اصلاح اساسنامه سازمان بازنشستگی کشوری با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می رسد.» همچنین مقنن به موجب قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۱ قواعد حاکم بر صندوقهای بیمه ای از جمله صندوقهای بازنشستگی را مشخص کرده است و به موجب بند ب ماده ۷ این قانون در خصوص نظارت مالی بر منابع این صندوقها مقرر کرده: « تمام دستگاه ها، سازمانها، مؤسسات، نهادها و صندوقهای فعال در قلمروهای بیمه ای، حمایتی و امدادی، در حد استفاده از منابع و تسهیلات نظام تأمین اجتماعی تحت نظارت دولت در چارچوب این قانون قرار می گیرند.» و در بند د ماده مذکور بیان شده است: « د- وجوه، اموال، ذخائر و دارائی های صندوقهای بیمه اجتماعی و درمانی در حکم اموال عمومی بوده و مالکیت آن مشاع و متعلق به همه نسلهای جامعه تحت پوشش است، هرگونه تصرف دولت در این اموال و رابطه مالی دولت با صندوقهای موصوف در چارچوب قوانین و مقررات مورد عمل صندوقها خواهد بود.» در ماده ۱۷ قانون مذکور مقنن اعلام کرده: « وزارت رفاه و تأمین اجتماعی مکلف است حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به بررسی و اصلاح اساسنامه های کلیه دستگاه های اجرایی، صندوقها و نهادهای دولتی و عمومی فعال در قلمروهای بیمه ای، حمایتی و امدادی (در چارچوب طرح جامع امداد و نجات کشور) نظام و سایر دستگاه هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، اقدام و مراتب را پس از تأیید شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی به تصویب هیأت وزیران برساند، استفاده از اعتبارات عمومی برای دستگاه ها، صندوقها و نهادهای مصوب جدید مجاز خواهد بود. ...» همچنین به موجب ماده ۱۹ قانون مذکور مقرر شده: «از تاریخ تصویب این قانون، آن قسمت از قوانین امور بیمه های اجتماعی، بیمه خدمات درمانی، امور حمایتی و امدادی که مغایر با این قانون می باشد، ملغ الاثر می گردد.» مقررات مذکور مؤید آن است که اولاً: صندوق های بازنشستگی کارکنان در کلیه دستگاه های اجرایی دارای شخصیت حقوقی مستقل می باشند، ثانیاً: از شمول قوانین و مقررات عمومی دولت مستثنی هستند لیکن تحت نظارت دولت قرار دارند، ثالثاً: تصویب و اصلاح اساسنامه آنها پس از پیشنهاد بر عهده هیات وزیران است.

۳- با توجه به اینکه در ماده ۱۴ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱/۰۳/۲۱، قانونگذار تصویب اساسنامه صندوقهای بازنشستگی، پس انداز و رفاه کارکنان صنعت نفت را برابر مقررات برعهده مراجع ذی صلاح گذاشته است و همان گونه که پیشتر ذکر شد، مقنن تصویب و اصلاح اساسنامه صندوقهای بازنشستگی را بر عهده هیأت دولت قرار داده است و نتیجتاً هیچ اختیاری برای هیأت امناء شرکت ملی نفت برای تصویب اساسنامه صندوق صنعت نفت وجود ندارد، مضافاً اینکه در قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران مصوب ۱۳۹۵/۰۳/۰۱ نیز طی بند ۱۳ ماده ۳۳ یکی از وظایف و اختیارات هیأت مدیره: «تهیه و تدوین کلیه ضوابط و مقررات اداری، استخدامی، بیمه، بازنشستگی شرکت و پیشنهاد به مجمع عمومی جهت انجام تشریفات قانونی مطابق مواد (۱۰) و (۱۴) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت» قرار داده شده است که قرینه ای بر اینکه نقش هیأت مدیره و هیأت امناء در این مورد جنبه پیشنهادی داشته و منظور از مراجع ذیصلاح در ماده ۱۴ قانون ذکر شده مرجعی متفاوت با هیأت امنای شرکت ملی نفت می باشد. با عنایت به مراتب فوق تصویب اساسنامه صندوقهای بازنشستگی، پس انداز و رفاه کارکنان صنعت نفت که مورد شکایت قرار گرفته است خارج از حدود اختیارات قانونی شرکت ملی نفت است و تصویب آن به عنوان یک موسسه خصوصی غیر تجاری مغایر قانون به شرح پیش گفته است و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می شود./

محمد کاظم بهرامی

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری